

12 MESIACOV – 12 LOKALÍT SLOVÁKOV V MAĎARSKU UDRŽIAVAJÚCICH PARTNERSKÉ VZŤAHY S MESTAMI A OBCAMI NA SLOVENSKU

V roku 2019 sa podľa štatistických údajov v 12 župách Maďarska založilo 111 slovenských národnostných samospráv. Každá z nich má iné danosti, ale jeden cieľ: aby sa slovenský jazyk a národnostná identita nevytratili z miest a obcí, v ktorých pôsobia. Jeden zo spôsobov jeho dosiahnutia vidia v *partnerských vzťahoch s mestami a obcami na Slovensku*, prostredníctvom ktorých slovenská národnostná komunita v Maďarsku pociťuje priateľský prístup, lásku a podporu materinskej krajiny. V mnohých prípadoch odborná spolupráca už prerástla do osobných priateľstiev, čo prispieva k vytváraniu lepšieho, sebavedomejšieho sveta Slovákov v Maďarsku. Ako príklad uvádzame 12 lokalít, ktoré udržiavajú nadštandardné priateľské styky s mestami a obcami na Slovensku.

ČABASABADI

Najmladšia obec v Békešskej župe vznikla v roku 1993. Podľa predsedu Slovenskej samosprávy v Čabasabadi Mateja Kešjára od začiatku sa snažili nájsť partnerské obce na Slovensku s cieľom oživiť jazyk, navzájom spoznať svoje tradície. Podľa najnovších údajov v obci žije 70 Slovákov. Čabasabadi roku 1995 nadviazalo družbu s obcou Hradište, dohodu o spolupráci podpísali

roku 2009. Z Trenčianskeho kraja totiž pochádzali pôvodní osídlenci obce. Ďalšia spolupráca vznikla v roku 1999 medzi Spolkom za Čabasabadi a Občianskym združením PreHradište. V roku 2015 obe organizácie spoločne so školou Heuréka vo Zvolene usporiadali konferenciu pre mladých. Slovenská samospráva a Spolok civilnej stráže v Čabasabadi roku 2016 nadviazali kontakt s Mladými hasičmi v Spišskej Novej Vsi. O rok neskôr sa rozbehla spolupráca, v rámci ktorej sa deti každoročne zúčastňujú na hasičskej súťaži. Samospráva plánuje naďalej organizovať spoločné programy s partnerskými organizáciami na oboch stranách hraníc. M. Kešjár zdôraznil, že vedenie Slovákov v Čabasabadi víta každú iniciatívu v prospech upevnenia slovenskej komunity, zachovania jej jazyka, hmotného i nehmotného dedičstva, lebo v tom vidí jej budúcnosť.

ČEMER

Slovenská samospráva v Čemeri, na čele ktorej stojí Alžbeta Szabová, zastáva mienku, že spojením síl možno organizovať väčšie, úspešnejšie akcie, ktoré dajú do pohybu viac ľudí. Za veľmi dôležitú úlohu pokladá všestranné posilňovanie identity hrstky Slovákov v ich obci. Podľa najnovších údajov sa k slovenskej národnosti hlásilo 165 Čemerčanov. Spriateľenou obcou na Slovensku sú Mojmirovce, v Maďarsku od vzniku slovenskej samosprávy tesne spolupracujú so Slovákami obývanými lokalitami z okolia Pešti. S Mojmirovcami, ktoré sa nachádzajú 14 km od Nitry, nadviazali družobné styky v roku 2003 vďaka jednému náhodnému stretnutiu. Dnes je ich spolupráca pestrá a rozsiahla. V roku 2018 samospráva veľkoobce Čemer udelila slovenskej samospráve pamätnú medailu za príkladnú spoluprácu so spriateľenými obcami. V roku 2022 na vinobraní v Mojmirovciach odovzdal starosta Martin Palka Folklórnemu spolku Furmička cenu ich obce ako uznanie za dlhoročnú plodnú spoluprácu. Partnerské obce sa stretávajú na Dni Slovákov, Dni obce, v táboroch v Čemeri aj v Mojmirovciach. Slovenská samospráva v Čemeri pokladá za dôležité zachovanie tradícií a ich odovzdanie mladej generácii, aj preto usporadúva pre deti tábory a sústredenia v autentickom slovenskom prostredí v Mojmirovciach.

ČORVÁŠ

Slovenská samospráva v Čorváši vznikla 10. novembra 1998. Podľa najnovších údajov v tomto dolnozemsom meste sa k slovenskej národnosti hlásilo 65 občanov. Predsedníčkou tamojšej slovenskej samosprávy je od začiatku Alžbeta Hudiková. Podľa jej názoru sú družobné vzťahy dôležité preto, lebo umožňujú spoznávanie kultúry a tradícií iných krajín. Ich zbor uzavrel zmluvu o spolupráci so slovenským mestom Sládkovičovo 28. augusta 1999. Tomuto rozhodnutiu predchádzali niekoľkoročné priateľské styky medzi vedúcimi citarových skupín, ktorí sa stretávali v odborných táboroch. Veľkú zásluhu na nadviazaní kontaktov medzi mestami majú Koloman Juhász z maďarskej a Alexander Vígħ zo slovenskej strany. Od uzavretia zmluvy sa obyvatelia oboch miest stretávajú nielen na mestských programoch, ale i na akciách, ktoré organizuje slovenská samospráva, napríklad Sládkovičovčania každý rok zavítajú na Slovenský deň, Čorvášania zase na Kultúrne dni. Tento rok uplynie 25 rokov od uzavretia dohody o spolupráci, čo plánujú spoločne osláviť. A. Hudiková dodala, že v blízkej budúcnosti by radi usporiadali slovenský detský tábor spolu so Sládkovičovom a výmenný pobyt detí školského veku.

MLYNKY

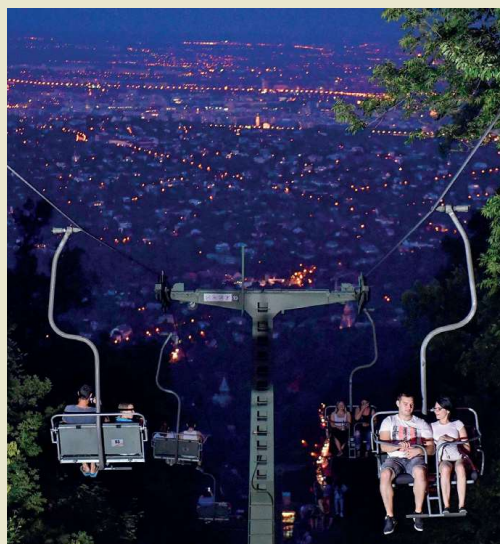
Slovenská samospráva v Mlynkoch, kde sa v roku 2022 k slovenskej národnosti hlásilo 419 obyvateľov, udržiava priateľské styky s obcami Blatné (okres Senec), Veľkými Ludincami (okres Levice), ako aj s obcou Mlynky v Slovenskom raji. Predsedníčka zboru Marta Demjénová uviedla, že ju v roku 2008 oslovila bývalá starostka Mlyniek Mariana Horká, keď počula o kauze Slovenského domu. O dva roky, keď sa veci vyriešili a atmosféra sa

upokojila, delegácia slovenskej samosprávy sa vybrala do Košického kraja, kde v Mlynkách podpísala zmluvu o spolupráci. Odvtedy sa veľakrát navzájom navštívili. Delegácia zo Slovenska sa pravidelne zúčastňuje na Výstupe na Pilíš a pre účastníkov vždy privezie niekoľko sudov slovenského piva. Mlynčania zase chodia každý rok na ich obecnú oslavu a zúčastňujú sa na súťaži vo varení guláša. Počas návštev vždy pripravia bohatý program, aby sa hostia zoznámili s okolím a stretli sa s miestnymi obyvateľmi. Pravidelne organizujú výmenné stretnutia detí, tábory, návštevy základných škôl, či výlety do okolia. V roku 2023 sa uskutočnil zájazd do slovenských Mlyniek. Napriek tomu, že od prvého kontaktu sa už štyrikrát zmenilo vedenie obce, priateľské styky ešte stále fungujú a obce budú spolupracovať aj v budúcnosti.

NOVÉ MESTO POD ŠIATROM

V Boršodsko-abovsko-zemplínskej župe leží Nové Mesto pod Šiatrom, kde sa k slovenskej národnosti hlásilo 192 ľudí. Mesto a miestna slovenská samospráva, ktorú vedie Júlia Kucziková, pripisujú veľký význam spolupráci s kultúrnymi a vzdelávacími inštitúciami. Vzájomne si vypomáhajú pri organizovaní a realizovaní vystúpení hostujúcich skupín. So Slovenským Novým Mestom 20 rokov spolupracujú na programe Dedovizeň. Oficiálnym družobným mestom sú Michalovce. Zastupiteľstvá a primátori oboch miest neustále rozvíjajú spoluprácu, vďaka čomu sa obyvatelia recipročne zúčastňujú na mnohých kultúrnych a športových podujatiach. Slovenská samospráva podporuje aj spoluprácu novomestskej slovenskej školy s michalovskou hvezdárňou. Už viac než štvrtstoročie usporadúva letné tábory detí na Zemplínskej šírave. Najnovšie spolupracuje s obcou Liptovská Teplička a s ukrajinským mestom Velikij Bereznij. Došlo už k výmenným pobytom žiakov v rámci letného tábora a účasti speváckych súborov v Baňacke. Na Mariánskom stretnutí speváckych zborov vždy vystúpi aj zbor pôsobiaci pri fare v blízkej slovenskej obci ako Čerhov, Borša alebo Nižný Žipov. Slovenská samospráva plánuje pokračovať v spolupráci, ktorá je o ľuďoch, spoznávaní sa a obohacovaní v rôznych odboroch. Snaží sa zaučať do práce aj mladú generáciu, aby sa dokázala zorientovať a žiadať o granty, potrebné pri spolupráci. Vzájomné spoznávanie kultúr a miestnych zvykov vedie k lepšiemu pochopeniu správania sa ľudí a vytváraniu otvorených dialógov.

OROSLÁŇ

Podľa predsedníčky Slovenskej samosprávy v Orosláni Alžbety Szabovej zahraničné družobné vzťahy otvárajú možnosti spoznať kraj, zvyky, kultúru, jazyk, hmotné i nehmotné hodnoty, ale aj starosti a úspechy partnerov, deliť sa o skúsenosti a nachádzať riešenia aktuálnych úloh. V meste ležiacom v Komárňansko-ostrihomskej župe sa hlási k slovenskej národnosti 103 občanov a slovenská samospráva tam pôsobí od roku 1995. Poslanecký zbor uzavrel zmluvu o spolupráci s obcou Dvory nad Žitavou (1996), kam sa v rokoch 1947 – 1948 presídlilo 800 Oroslánčanov. V roku 1997 nadviazal priateľské styky s mestom Myjava, odkiaľ prišli pred vyše tromi storočiami tamojší Slováci osídliť spustošené územie dnešného mesta. Začiatkom 21. storočia samospráva uzavrela družbu s mestom Šaľa a tamojšími občianskymi organizáciami a v roku 2002 s obcou Kozárovce. Spolu s partnerskými mestami usporadúvajú výchovno-vzdelávacie a jazykové sústredujú na Slovensku, tvorivé dielne pre mládež, programy pre veriacich a rôzne prednášky. Navzájom navštevujú folklórne festivaly, výstavy, konferencie, tvorivé dielne a kultúrne prehliadky. Predsedníčka zboru A. Szabová spomenula, že na prelome leta a jesene zorganizovali množstvo akcií, z medzinárodných uviedla zájazd na vystúpenie SĽUK-u a Memoriál Márie Švolíkovej v Kozárovciach a sústredujú zamerané na používanie slovenského jazyka v Horných Salibách.

ŠALGÓTARJÁN

Slovenská samospráva v Šalgótarján ne vznikla v roku 1998. Jej predseda Ferdinand Egyed pokladá za dôležité spolupracovať s inými lokalitami, spoznávať ich život, kultúru, zmýšľanie obyvateľov. Podľa neho sa z toho dá veľa učiť a niektoré skúsenosti uplatniť na domácom národnostnom poli. Banské mesto na severe Maďarska ležiace v Novohradskej župe, v ktorom sa podľa najnovšieho sčítania ľudu k slovenskej národnosti prihlásilo 141 obyvateľov, sa môže pýšiť pestrými slovenskými národnostnými akciami. Slovenská samospráva úzko spolupracuje nielen s okolitými osadami, ale od roku 2003 má dobré kontakty s okresným mestom Lučenec a od roku 2006 so župným mestom Banská Bystrica. Udržiava styky aj s inými obcami a mestami na Slovensku, napr. Hriňovou, Klenovcom, Tvrdošínom, Detvou alebo Hrušovom. Nielen sa vzájomne navštevujú, ale pozývajú na svoje programy folklórne skupiny, spolu varia na slávnostiach. F. Egyed uviedol, že vďaka spolupráci do Šalgótarjálu sedemkrát zavítala Štátna opera z Banskej Bystrice a uznávané folklórne súbory zo Slovenska pravidelne vystupujú na Folkovom a slovenskom dni, na Medzinárodnom novohradskom folklórnom festivale a na iných akciách ich samosprávy.

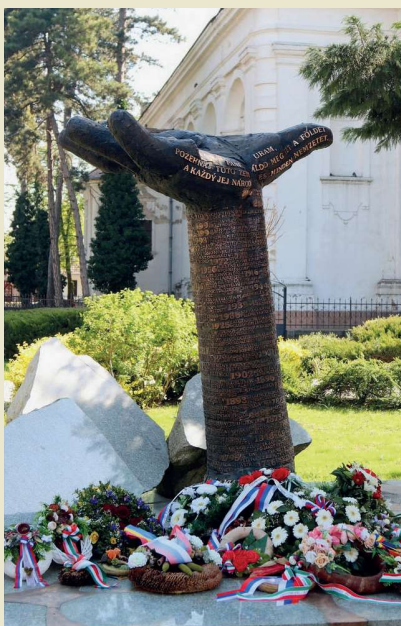

SARVAŠ

V meste Sarvaš pôsobí slovenská samospráva od januára 1995. Podľa najnovšieho sčítania obyvateľov sa tu hlásilo k slovenskej národnosti 794 ľudí. Predsedníčka miestneho slovenského voleného zboru Anna Franková je toho názoru, že partnerské styky s mestami a organizáciami na Slovensku sú pre nich dôležité preto, lebo sarvašskí Slováci majú ich prostredníctvom možnosť lepšie spoznať materskú krajinu, používať slovenský jazyk, nadväzovať vzájomne prospešné styky medzi organizáciami a inštitúciami, ako aj priateľské vzťahy medzi ľuďmi. Mesto Sarvaš má dve partnerské mestá na Slovensku – Malacky a Poprad. K oficiálnej spolupráci došlo v roku 2000, keď primátori podpísali zmluvu o spolupráci. S Malackami nadviazali kontakt cez rodáka zo Strieborných Viníc Juraja Korbelya, ktorý sa počas výmeny obyvateľstva presťahoval na Slovensko. Dlhé roky sú živé kontakty v oblasti kultúry, školstva, turistiky a športu. S Popradom sa začali kontaktovať sarvašskí športovci už začiatkom 80. rokov minulého storočia. Bývalé Poľnohospodárske družstvo Dózsa sa v meste pod Tatrami viackrát zúčastnilo na turnajoch so svojimi futbalistami. S Popradom úzko spolupracuje nielen mesto, miestna slovenská samospráva a slovenská škola, ale aj evanjelická cirkev.

SLOVENSKÝ KOMLÓŠ

Slovenská samospráva v Slovenskom Komlóši, meste, v ktorom sa podľa najnovšieho sčítania obyvateľov hlásilo k slovenskej národnosti 654 ľudí, sa môže pochváliť široko rozvetvenou sieťou partnerských miest. Predsedníčka Zuzana Lauková vyzdvihla medzinárodnú spoluprácu s tromi lokalitami. Prvou je Jelšava, ich družba sa datuje od roku 2004. S týmto mestom ležiacim v Banskobystrickom kraji spája Komlóšanov významná osobnosť – evanjelický farár Pavol Valaský, ktorý pôsobil v Komlóši 10 rokov. S rumunským Nadlakom uzavreli dohodu o spolupráci v roku 1997. S tamojšou školou sa zapojili do projektu Erasmus+ Pátranie po spoločnej minulosti. Spolu s Nadlakom sa Slovenský Komláš aktivizuje aj v ďalších európskych projektoch, v rámci nich organizujú veľa spoločných programov. Slovenská kolonizácia Nadlaku sa začala pred vyše 200 rokmi. Prví osadníci prišli zo Slovenského Komlóša, ako aj z iných častí Dolnej zeme, Gemera, Liptova a Oravy. Tretie partnerské mesto sa nachádza v Trnavskom kraji. S Galantou podpísali zmluvu o spolupáci roku 1999. Počas československo-maďarskej výmeny obyvateľstva (1947 – 1948) mnoho komlóšskych Slovákov sa usadilo v okolí tohto mesta. V Galante žije aj sochár Ladislav Sabo, ktorý vytvoril pomník slovenských osídlencov Slovenského Komlóša zdobiaci centrum mesta.

ANGYALFÖLD

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti (Angyalföld), kde sa k slovenskej národnosti hlásilo 253 občanov, udržiava partnerské kontakty s dvomi osadami na Slovensku. Popri Mojmirovciach, ktoré udržiavajú priateľské styky aj s Čemerom a Slovenskou samosprávou Budapešti, je to krásna obec na Orave Nižná. Medzi Nižnou a Slovákami v XIII. obvo-

de Budapešti sa vytvorila užšia spolupráca v roku 2014, keď sa pripravovali na Pltnický deň. V nasledujúcom roku inštalovali pamätnú tabuľu na počesť slovenských pltníkov, usporiadali sympóziu o pltníkoch a Nižňania priamo pred očami účastníkov vydarenej akcie zbili plť pri Dome národností obvodu, ktorú neskôr umiestnili v Skanzene lodí v Neszmélyi. Slovenský zbor na čele s Evou Fábiánovou zachováva pamiatku pltníkov každoročne usporadúvanými podujatiami, ako sú tábor pre deti, folklórne prehliadky, premietanie filmov, miestnohistorické prechádzky, vydávanie publikácií, alebo výmenné návštevy delegácií. Je veľmi dôležité, aby tak budapeštianski Slováci, ako aj Oravci vedeli o sebe, o spoločných koreňoch a aby sa medzi nimi vytvárali skutočné priateľské kontakty.

CINKOTA

Slovenská samospráva XVI. obvodu Budapešti

V XVI. obvode Budapešti Cinkote žije podľa oficiálnych údajov 149 Slovákov. Slovenskú samosprávu vedie Zuzana Szabová. Prevažnú väčšinu dnešného obyvateľstva Cinkoty tvoria potomkovia Slovákov, ktorí sa tu usadili pred vyše 300 rokmi. Podaktorí dodnes hovoria po slovensky. Mestská časť má od roku 1999 veľmi intenzívne styky s obcou Horná

Mičiná ležiadou v okrese Banská Bystrica. Kontakt s Hornomičinčanmi nadviazal bývalý predseda Spolku gazdov István Agárdi a odvtedy sa navzájom navštevujú. Slovenská samospráva v roku 2005 podpísala dohodu o spolupráci so Samosprávou Podunajských Biskupíc, ktoré sú mestskou časťou Bratislavy, a pomohla pri nadviazaní spolupráce medzi Základnou školou Ilony Batthyányovej a jednou školou v Komárne. V Cinkote pôsobí spevácky zbor, ktorý má v repertoári tradičné slovenské ľudové piesne a pravidelne vystupuje na slávnostiach. Na Ulici Ilony Batthyányovej sa nachádza pamätný dom tradičnej kultúry. Slovenská samospráva XVI. obvodu sa zo všetkých síl snaží o to, aby sa zachovali tradície Slovákov žijúcich v Pešti a jej okolí.

TEREZÍN

Slovenská samospráva VI. obvodu Budapešti

Slovenská samospráva VI. obvodu Budapešti, mestskej časti Terezín, vznikla v roku 1998. Prvým predsedom zboru bol bývalý riaditeľ budapeštianskej slovenskej školy Ladislav Petro. Podľa najnovších oficiálnych údajov sa v obvode 69 ľudí hlási k slovenskej národnosti. Slovenské partnerské kontakty obvodu určovali najmä významné slovenské historické osobnosti, ktoré kedysi žili v Terezíne. Katolícky kňaz, spisovateľ, dramatik a publicista Ján Palárik bol od roku 1852 desať rokov kaplánom v Kostole svätej Terézie z Avily. V období predsedníctva L. Petra sa podarilo vytvoriť partnerské kontakty s Palárikovou rodnou obcou Rakovou (okres Čadca). Samospráva sa zapojila do združenia Životnými cestami Jána Palárika. Ďalšou významnou historickou slovenskou osobnosťou je architekt a politik Ján Nepomuk Bobula, ktorý je aj čestným občanom obvodu. Zatiaľ sa však samospráve nepodarilo dosiahnuť, aby jeho rodné mesto Liptovský Hrádok (okres Liptovský Mikuláš) sa stalo oficiálnym partnerom Terezína. Samospráva na čele s Jurajom Rágyanškim by rada opäť nadviazala kontakt s osadou. Predseda spomenul, že výbornou príležitosťou by bolo vydanie Bobulovej korešpondencie. Momentálne slovenská samospráva pracuje na maďarskej verzii knihy. Vedenie dúfa, že to vytvorí príležitosť, aby sa vzťahy s Liptovským Hrádkom opäť zintenzívnili.

